Ե ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ԱՊՐԻԼ 1904—ՎԱՌՆԱ — ԹԻՒ 26

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ԲՈՒԼԿԱՐԻԱ
Տարեկան 12 . . Ֆր.
Վեցամսեայ 6 «
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Երկու թիւ մէկ ծրարով
Տարեկան . . . 14 Ֆ.
Վեցամսեայ . . . . 7 «
ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2. 60 Տօլար
Վեցամսեայ 1. 50 «
ԿԱՆԽԻԿ
Ծանուցման տողը
20 սանթիմ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՑԷ
Rédaction du journal
„Iravounk"
VARNA (Bulgarie)
Редакция
на вѣстникъ
Иравунк"
ВАРНА
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

ՀԱՅՐԵՆԻՔՈՒՄ ԵՒ ՆՐԱՆԻՑ ԴՈՒՐՍ

Արգումէնտներ, աւելի շուտ պատրուակներ, մէկը միւսից աւելի անմիտ, մէկը միւսից աւելի ողորմելի ու ծիծաղելի, չեն պակասում մեր հակամիութենականներին կամ այդպէս համարուածներին։ Մենք անկարող ենք ըմբռնել թէ ինչ հաճոյք կարող են ունենալ այդ մարդիկը իրենց յամառ որոշման, իրենց անյողդողդ կամքի մէջ ամեն կերպով արգելք հանդիսանալու կատարման մի ամենաանհրաժեշտ գործի, որի վերայ այս րոպէիս, որպէս միա՛կ Յոյսի, միա՛կ փրկութեան Խարսխի, համակեդրոնանում են բոլոր հայ ժողովրդի յեղափոխական և ազատագրական բաղձանքները։

Բայց այս կէտը պատկանում է մասնաւոր հոգեբանութեան և դըրանով չենք կարող զբաղուիլ։

Մենք կանցնենք բո՛ւն գործին։

Անցեալ անգամ, մի քանի խօսքերով, ցոյց տուինք թէ ո՛րքան անմիտ, ո՛րքան անտեղի էր նրանց այն արգումէնտը, որի համեմատ հայ յեղափոխական կուսակցութիւնների մէջ ընդհանուր միութեան գաղափարի իրականացումը անկարելիութիւն էր, այն գերագանց պատճառով, միշտ ըստ իրենց, որ տարբեր, ուրոյն գաղափարները, համոզումները, հաւատքները չեն կարող միանալ։

Ասացինք որ պահանջուածը այն չէր որ մարդկանց ուրոյն հաւատքները կամ համոզումները միանային, կամ փոխուէին, կամ թողնուէին, ոչ, այլ այն որ հայ յեղափոխականները, ինչ տարբեր և ուրոյն համոզման ու հաւատքի էլ պատկանելիս լինեին, նրանք, սակայն, պարտաւոր էին անհրաժեշտօրէն միանալ, որպէս հայեր և որպէս մի եւ նոյն նպատակը իրագործելու համար կռւող առանձնած մարմիններ, ընդդէմ ընդհանուր թշնամուն։

Մեր այս պահանջը, կարծում ենք, ոչ մի անհասկանալի կողմ չունի. նա և՛ հասկանալի է, և՛ անհրաժեշտ է, և՛ օգտակար է, և՛ կարելի՝ իրագործուելու, և այդ՝ առանց որեւէ կերպով դիպչելու անհատական գաղափարների ազատութեան, ինչպէս տեսանք։

Այս անգամ հարկաւոր ենք համարում մի քանի խօսք ասել մի ուրիշ առարկութեան վերայ, որ հետեւեալն է։

Ի՞նչ հարկ նոյն իսկ միանալ, ասում են նրանք, քանի որ Հայրենիքի հողին վերայ, կռուի վայրում, թշնամու հանդէպ, չկայ և չէ կարող լինել ոչ մի կուսակցական տարբերութիւն։ Այնտեղ, ասում են նրանք, մի դրօշ կայ միայն պարզուած, յեղափոխական դրօշը, և նա որ տանջուած է Հայրենիքի անկեղծ սիրով և ուզում է զոհուիլ նրա ազատութեան համար, ուրիշ բան չունի անելու, բայց եթէ դնալ այնտեղ և զէնքը ձեռքը՝ կռուիլ։

Ահա՛ նրանց, մեր Միութեան ամեն կերպով խոչընդոտ կանգնելու դիտաւորութիւն ունեցող կուսակցականների և ոչ—կուսակցականների դատողութեան կերպերից մէկը, նրանց, թըւում է, գերագոյն արգումէնտը, որին նայելով, ամենաթունդ, ամենամոլի, ամենակոյր կուսակցականը, հէնց որ Հայրենիքի հողին վերայ ոտք դնէ, հրաշքով, դուցէ կախարդական անըմբռնելի զօրութեամբ, գլխից մինչև ոտքը, ներսից դուրսը, միանգամից փոխուած կլինի, և կուսակցական մինչև այն ժամանակ խնամքով մշակուած ատելութիւնն ու քինախնդրութիւնը տեղի կտան և նրանց կփոխարինեն փոխադարձ սէրը, համերաշխութիւնը և միութիւնը։

Այդ ի՞նչ է նշանակում. ի՞նչ են ուզում ասել դրանով։ Այդ նշանակում է որ, նրանց ասելով, յեղափոխական գործունէութեան գետինը բաժնւում է երկու որոշ մասերի. Հայրենիքի ներսը և նրանից դուրս, օտար երկիրներ, ուր ցրուած կան հայկական տարրի բեկորները։ Այդ նշանակում է որ, միշտ նրանց ասելով, Հայրենիքի մէջ, նրա ծոցում, կարելի է միացած լինել, համերաշխ լինել, ընդհանուր թշնամուն դէմ միասին և միատեսակ ուղղութեամբ գործել, մինչդեռ նրանից դուրս, արտասահմանում, ինչպէս ասում են, ընդհակառակը կարելի է ազատ համարձակ շարունակել մղել կուսակցական ազգասպան կռիւ, անմիտ կռիւը, կարելի է միմեանց ատել, միմեանց խածատել, միմեանց բզկտել, միմեանց անաստուած, անողորմ կերպով վարկաբեկել, միմեանց բարոյապէս, այլև ֆիզիկապէս սպանել, միմեանց սրտերի մէջ խրել անխնայ եղբայրասպան դաշոյնը... Այնպէս չէ՞։

Ահա՛ հակ միութենականների տրամաբանութիւնը։ Ահա՛ թէ ինչպիսի՛ հրէշային, այլանդակ, անճոռնի հետեւանքների են ուզում հասցնել նրանք այն գործը, որի անունից են խօսում շարունակ և որին հետ ուզում են ամուր կապել հայ ժողովրդի բաղդն ու ճակատագիրը։

Բայց սա անմտութեան յետին ծայրն է։ Բայց սա աւելի սոսկալի է քան նոյն իսկ անմտութիւնը։ Ի՞նչ կարելի է ասել այդ մարդկանց։ Ի՞նչ կարելի է անել դրանց հետ։ Հերքե՞լ այդ արգումէնտը. ցո՞յց տալ որ նա նախ հակասական է իրենց առաջին ընդունածի հետ թէ Միութիւնը անկարելի է, քանի որ այս նոր արգումէնտով ընդունում են որ Հայրենիքի հողի վերայ անմիջապէս կարող էին միանալ և համերաշխել միմեանց, մի կողմ թողնելով ամեն կուսակցական գաղափարային նկատում և տարբերութիւն։ Գնա՞լ արդեօք դէպի անցեալը և պրպտել իրողութիւններ, ո՛րոնք ցոյց կտային փաստացի կերպով որ նոյնիսկ Հայրենիքի հողին վերայ կարող էին կուսակցական ջլատումները գործերը և ոյժերը բաժանել թշնամու դէմ։ Բայց մի՞թէ հէնց այս րոպէիս գոյութիւն չունին ուրոյն կուսակցական մարմիններ նոյնիսկ Հայրենիքի հողին վերայ, որոնց մէջ չկայ ոչ մի համերաշխութիւն, նոյնիսկ ոչ մի կապ, նոյնիսկ ոչ մի ծանօթութիւն միմեանց գոյութեան նկատմամբ։

Բայց ինչպէ՞ս, ի՞նչ հիմքերի վերայ ընդունիլ որ արտասահմանում կուսակցական կռիւների մէջ մխուած, քարացած, ժայռացած սրտերը ու մտքերը կարող էին անմիջապէս, ինքնաբերաբար թուլանալ, ծաւիլ, հալուիլ և ոչնչանալ։ Եւ եթէ պատահաբար իսկ տեղի ունենայ այդպիսի մի բան, ի՞նչ երաշխաւորութիւն որ նա կլինի կանոն ամեն անգամուայ համար։

Բայց նոյն իսկ ենթադրելով որ ամեն ինչ հրաշալի կանոնաւորութեամբ գնայ Հայրենիքի հողի վերայ, և ոչինչ փափաքելի չմնայ այդ կողմից. սակայն մենք չենք կարողանում հասկանալ թէ ինչո՞ւ համար պէտք է յանձն առնել Հայրենիքից դուրս այդ կուսակցական սպանիչ, ոչնչացնող կռիւը։ Մի՞թէ ներսում և դրսում Գործը միևնոյն չէ։ Մի՞թէ երկու տեղում պարզուած գործունէութիւնները սերտ, համերաշխ և անքակտելի կապերով չեն կապուած միմեանց հետ։

Բայց աւելորդ է աւելի երկարել հարցերի շարքը։ Այդ մարդիկը, թւում է, ուղղակի անմտացել են կուսակցական կուրութեան տակ։

Նրանք ուզում են կարծել տալ, ժողովրդին, որ յեղափոխական Գործը, Հայրենիքում և նրանից դուրս, տարբեր գոյութեան իրաւունքերի վերայ կեցած է։

Այդպիսի տարբերութիւն չկայ։ Յեղափոխական գործը ամեն տեղ և ամեն հայերի համար ունի միայն մէկ գոյութեան իրաւունք. այդ՝ միշտ միևնոյն Օսմանեան բռնապետական լծից Հայրենիքի ազատութեան հարցն է։ Հայրենիքում, ինչպէս նաև նրանից դուրս բոլոր հայերը անխտիր կոչուած են այդ միա՛կ Գործը գլուխ հանելու, և յեղ. կուսակցութիւնները, ուր որ էլ լինին, Հայրենիքի հողի վերայ թէ

արտասահմանում, քանի որ իրենց գոյութեան որպէս հիմք այդ միեւնոյն նպատակն ունին գրած, պէտք է գործեն, ամեն տեղ, ամեն կէտի վերայ, միացած մէ՛կ դրօշի և մէ՛կ ուղղութեան տակ։ Միութիւնը ընդունել և նրան կարելի համարել Հայրենիքում, բայց թողնել գրութիւնը հայութեան մնացած մասերում կուսակցական անիշխանութեան, քաոսի մէջ՝ մի այնպիսի անհեթեթութիւն է մտքի, որը մենք բացարձակապէս անկարող ենք հասկանալ։ Դա յեղափոխական մտքի յետին սնանկութիւնն է։ Դա գաճաճի յատուկ մտածման եղանակն է։

Այո, այդ անհեթեթութիւնը անկարելի է հասկանալ։ Նրան կարելի է միայն բացատրել, և նա ուրիշ բացատրութիւն չէ կարող ունենալ, բայց միայն կուսակցական անմիտ, աննպատակ եսութիւնը։

Մենք գիտենք որ հայերս շատ էլ բարձր չենք կուլտուրական ազգերի շարքին մէջ. բայց ինչո՞ւ են ուզում մեր հակառակութեանականները կարծել տալ մեզ որ մենք կարող էինք Հօտտենտոտներից, Պապուասներից, Ֆիջիներից և Բուշմէններից էլ ստոր լինել։

Ո՛չ, պարոններ, այդ անմիտ մտքերը չեն կարող մարսուել հայութեան ուղեղի մէջ։ Եւ բոլոր նրանք, որոնք, միամտութեամբ թէ չարամտութեամբ, նրանց տարածող կհանդիսանան ժողովրդի խաւերում, համոզուած ենք, նրա ծիծաղին միայն դատապարտուած կլինին։ Նրանք կատարած կլինին, բացի դրանից, վնասակար գործ։

Եթէ մենք ընդունում ենք որ Միութիւնը, համերաշխութիւնը, անհրաժեշտ պայմաններ են յեղափոխական ընդհանուր շարժման համար, ապա պէտք է նաև ընդունենք որ այդ պայմանները անհրաժեշտ են ինչպէս Հայրենիքում, ընդհանուր թշնամու դէմ մղուած անմիջական կռուի համար, նոյնպէս և նրանից դուրս գտնուած բոլոր կէտերի համար։ Ինչպէս ներսում, նոյնպէս և դրսում, գործը պէտք է դրուի միատեսակ ուղղութեան վերայ, ընդհանուր ներդաշնակութեան վերայ։ Ներսում և դրսում գործը պէտք է լինի մի և համերաշխ։ Պահանջելով, կրկնում ենք, ներսի համար միութիւն և գործունէութեան ներդաշնակութիւն, բայց մատնել դուրսը անիշխանութեան և քաոսի, դա նշանակում է թոյլ տալ մի այնպիսի հակասութիւն, որից անկարելի կլինի անպատիժ դուրս գալ։

Հմայեակ Խուշպուշեան

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԸ

Ռուսիոյ ներքին նահանգները շրջագայող հայ ճամբորդի մը տուած սա տեղեկութիւնները կը հաղորդեմ Իրաւունքի ընթերցողաց.

«Արեօլի մէջ աքսորեալ կը մնայ Տէր Խորէն վարդապետ Մուրատեան 5 տարուայ համար։ Երեք հայ ուսուցիչներ ևս հոս քշուած էին առանց դատի։ Երկրին կլիման կամ վատ օդը այս խեղճերը հիւանդացուցած էր. անոնք խնդրագրով մը դիմեցին ներքին գործոց նախարարին, խնդրելով որ Կովկասի կլիմային համապատասխան կլիմայ ունեցող տեղ մը փոխադրուիլ աքսորնին իրենց։ Այս խնդրագրին հետեւանքը այն եղաւ որ կառավարութիւնը նախ այդ երեք հայերը իրարմէ բաժնէ ու աւելի վատ կլիմայի տակ փոխադրէ։

Արեօլի մէջ տեսայ հայ քահանայ ևս, որ աքսորուած է նոյնպէս եկեղեցական գոյքերու յանձնումին չը համակերպելուն պատճառաւ։

«Տէր. Տ. Սուքիաս եպիսկոպոս ժամանակէ մը վեր Օրենպուրկ փոխադրուած է իբր աքսոր։

«Ներսէս վարդապետ Մելքիսեթեկեան աքսորուած է Ռօսթով (Տօն գետի վրայ)։ Նոյնպէս Բէնիկ վրդ. և դեռ ուրիշ շատեր։

«Գրաւուած կալուածներու հասոյթէն եկեղեցիներու ընթացիկ ծախուց համար կառավարութիւնը ամսական որոշ գումարներ տալ առաջարկեց. բայց այս առաջարկութիւնը մերժուեցաւ բոլոր հայ եկեղեցիներու և վանքերու կողմէ։

«Վեհափառ Կաթողիկոսին կրկին բողոքներուն վրայ Պետերսպուրկէ քննիչ կարգուած յանձնախումբի լուրը դեռ գործնականապէս չը հաստատուեցաւ։

«Հայոց համար վերջերս խմբագրուելու վրայ եղող նոր օրէնքը կը կարծուի թէ ի մօտոյ հրատարակուի։

«Եկեղեցւոյ դէմ կատարուած այս բռնաբարումի պատճառաւ բոլոր ռուսահայոց մէջ դժգոհութիւնը ընդհանուր է, բայց ցաւալի է որ մաս մը հայ յեղափոխականներ իրենց արտասահմանի օրկաններով եկեղեցական խնդրոյ մը քաղաքական գոյն կուտան և հայ ազգին Ռուս կառավարութիւնը կործանելու միտում կը վերագրեն։

«Հայ յեղափոխականներու այդ յիմար քայլը նախ բոլոր Ռուսներու թշնամութիւնը մեզ դէմ կը գրգռէ, և միևնոյն ատեն Ռուս իշխանութեան ձեռքը պատրուակ և զէնք տրուած կ'ըլլայ, Կովկասը առանց հայու ձգելու, կամ ջարդելով և կամ Սիպերիոյ խորերը ցրուելով։ Երբ Ռուս կառավարութիւնը այս միջոցը ընտրէ զինք քննադատող չը պիտի գտնուի. որովհետեւ կառավարութիւն մը իր քաղաքական ներքին թշնամիներու հետ ազատ է ուզած ձևովը վարուելու։

«Վերջապէս, այդ յիմար և անխորհուրդ հրատարակութիւնները կ'ապացուցանեն կովկասահայութեան գլխուն խիստ մեծ վտանգ մը, ինչպէս որ անխորհուրդ և անպատրաստ քայլեր թրքահայութեան աղետալի եղան։

«Ես պիտի խնդրէի արտասահմանի հայ մամուլէն որ բողոք բառնար յեղ. օրկաններու այդ սխալ քայլերուն դէմ և հասկըցնէր անոնց թէ եկեղեցական խնդիրը պէտք չէ քաղաքական խնդրի վերածել կամ աւելի ճիշդը ընկերվարական կամ անիշխանական բրօքականներին գործիք ընել։ Քիչ մը գութ և խելք թող ունենան։

* * *

ՀՐԷԻՑ ԴԷՄ ՀԱԿԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՑՈՅՑ
ԼՈՄ-ՊԱԼԱՆԿԱՅԻ ՄԷՋ

Թէև քիչ մը ուշ՝ բայց բարեկամներու ոմանց խնդրանքին համակերպելու համար կ'ստիպուիմ տալ «Իրաւունքի» ընթերցողաց դէպքին մանրամասնութիւնները՝ նախ զիրենք ծանօթացնելով անոր ներքին շարժառիթներուն հետ, որպէսզի գիտակցաբար դատեն այս մասին մեր յայտնելիք կարծիքները ու սխալ չի մեկնին նախապաշարուած մտքերէ։

Տասն մը տարիներէ 'ի վեր Լոմ-Պալանքայի մէջ՝ շրջակայ գիւղերը՝ տեղաւորուած էին Հրէայ խանութպաններ, այս պարագան քաղաքացի քրիստոնեայ խանութպաններուն չդիւրուն դպած ըլլալով, անոնք մանաւանդ ջանքերով ուզած էին խլել ու խափանել Իսրայէլի զաւակներուն այն իրաւունքը՝ զոր երկրին սահմանադրութիւնը տուած էր հաւասարապէս ամեն անհատի, առանց ազգայնական ու կրօնական խտրութեան։

Իրաւունքի՝ պարտականութեան հաւասարութեան սկզբունքներու վրայ կառուցուած օրէնքը փոխել տալ անհնարին էր, իսկ հրէայ խանութպաններու ունեցած բաղդատաբար առեւտրական բարեյաջողութիւնները (!) անմարսելի, որով կը հարկադրուէին փոխել իրենց գործելու եղանակը հասնելու համար աւելի ապահով ու ուղիղ ճամբով մը դէպի իրենց նպատակը։ Հոսկէ կ'սկսի անոնց խուլ բրօպականտան. տակաւ առ տակաւ գրգռել ռամիկ ամբոխին սրտին մէջ մոլորոյ տակ ծածկուած դարաւոր ատելութիւնը հրէից դէմ։ Դրեւատոնց մէջ փայփայուած յարմարուն կրքերը խիստ բնականօրէն պէտք էր որ պօռթկային մի օր, այլ անշուշտ պատրուակի մը կը կարօտէին, եւ այդ պատրուակն ալ եկաւ հասաւ չարաշուք օրուան մը հետ։

Իվան Ցիմիթրօֆ անուն 28 տարեկան Մակեդոնացի երիտասարդ մը 13 Փետր. ին, կը լսուի թէ անհետացած է։ Նպատակաւոր կասկածի սերմերը ռամիկ ամբոխին մտքին մէջ կը ցանուէին հակահրէական մշակներու միջամտութեամբ թէ մի գուցէ՝ Հրէաները զայն անյայտացուցած լինին»։ Վաղօրօք պատրաստուած հողի մէջ սերմանուած սուտը արագ աճումով մը կ'սկսի ուռճանալ և բազմազան բողբոջաւորումներով հանդիսանալ, մինչև իսկ ամենէն դժուարահաճ և սկեպտիկ անձերու «հաւատամք»ը։

«Հրէաները ըլլալու են գուցէ»ն, թայթաթիւնը չ'ուշանար իսկոյն վերածուիլ «այո՛ անպատճառ հրէաները» վճռոյն։

Քրիստոնեայ «Պօքսէր»ները հասած էին իրենց նպատակին, ի մեծ սեր և տարիքի պատկանողներ անգոյ եղելութեան մ'առջեւ գլուխնին ծռելով ակռայ կը կճռտեցնէին հրէից նկատմամբ և համամիտ էին արշաւ դէպի հրէից թաղը փշրել–կործանել համար ամեն ինչ որ հրէական է. անոնց հակակարծիք գտնուիլ՝ կը նշանակէր Խաչին ու Աւետարանին դէմ մեղանչել։ Պարագլուխներէն մին քարի մը վրայ բարձրացած այսպէս կը պօռար զինքը շրջապատողներուն «քաղաքացի և գիւղացի եղբայրնե՛ր, հրէաները երկու հազար տարի առաջ մեր Ցիսուսին արիւնը խմեցին ու չը կշտացան, կ'երեւի թէ անոնց շատ քաղցր կ'ուգայ Քրիստոնէից արիւնը և ամեն տարի [illegible] կ'ուզեն կրկնել իրենց այդ արիւնարբու սովորութիւնը։ Ահաւասիկ աչքի առջեւ ունինք քրիստոնէի մը արիւնաքամ դիակը, բայց տարակոյս չկայ թէ անոնք իրենց գիւղին ոսկիներովը պիտի յաջողին սեւ ոճիրը վարագուրել, ինչպէս ուրիշ անգամներ, սակայն մենք պէտք չէ որ խաբուինք եւ անտարբեր գտնուինք, պէտք է որ լաւ դաս մը տանք այդ անհաւատներին եւ զանոնք արտաքսեցնող մեր վատ պաշտօնեաներին որոնք Յուդայի նման կուզեն արծաթով փոխանակել իրենց եղբօր արիւնը եւ կը ջանան ժամ առաջ դիակը թաղելով անոր յարակից ոճիրն ալ թաղել մեկանդ»։ Հուրա՛ աղաղակը փոխն ի փոխ բերնէ բերան թռչելով կը մօրակէ ամբոխին կատաղութիւնը դէպ ի հրէից թաղը։ Յուղարկաւոր թափօրը կ'ուզէ անկէց անցնիլ, դագաղը հետեւողօրէքը կը դիմադրէ ժողովրդական բուռն հոսանքին. ամբոխը կը պատասխանէ քարով ու փայտով, այսպէս մը նետուած աղիւսի կտոր մը գլխէն վիրաւորուած ձիաւորեալ վար կիյնայ, անդին նժոյգ մը րէվօլվէրի մը գնտակէն կը տապալի. խուժանին մէկ մասը կը յաջողի վերջապէս ճեղքել զինուորական շղթան եւ մտնել հրէից թաղը պատուհանները, դռները քարկոծել։ Սինակօկը 10 վայրկեանին մէջ աւերակ կը դառնայ կատարեալ խմացմով, իսկ կողոպուտը կ'ընդհատի զօրաց միջամտութեամբը։ Կառավարութիւնը իր զօրքերուն անզաւակութիւնը զգալով Վիտինէն 800 զօրք գիշերանց բերել կ'ուտայ։ Քննիչ յանձնախմբին տեղեկագրութիւնը կը հաստատէ թէ դիակին վրայ դաշոյնի կամ զէնքի նշան չը կայ բնաւ եւ կը հետեւցնէ թէ խեղդամահ ըլլալէ վերջ Դանուբ նետուած եւ 15 օրէն վերջ միայն ջրամաքի վրայ, գտնել էն քիչ հեռի դանուած է։ Ահաւասիկ մի պարզ ոճրագործութիւն որուն կցուեր տալ բոլորովին տարբեր երեւոյթ մը ռամիկ մոլեռանդութիւնը եւ որ այնքան սուղի նստեցաւ Մովսէսի ձագուկներուն, որոնց ազգակիցները Պոլսոյ հայկ. ջարդերու միջոցին ըրին ինչ որ չէին ըրած խղճամիտ Թիւրքն ու Պարսիկը։

ՂԱՐԻՊ ՂՈՒՐԷԹ

ԹԱՏՐՈՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շարժմ իրիկոյ, «Սուլ գՖէԶֆէ» սրահում, Նաղէժդա հայ դերասանական խումբը, որ երկու շաբաթից ի վեր է անդս է գտնւում, առաջին անգամ լինելով, խաղաց, Պ. Պապազեանի առաջնորդութեան տակ, Դիւմայի յայտնի դրաման, Կամելիազարդ Տիկինը։ Հակառակ այն հանգամանքին որ պիէսը նոր էր եւ իւր հնաքրքրութեամբ աշխարհածանօթ, եւ կարելի էր հետեւաբար սպասել որ սրահը լեցուած կլինէր, հասարակութիւնը, սակայն, համեմատաբար քիչ էր, բաւական շատ քիչ։ Եթէ ուրախալի եւ քաջալերական էր տեսնել որ առաջին կարգի աթոռները ամբողջապէս գրաւուած էին, եւ դժխէ բացառապէս հայերից-խիստ նկատելի պարագայ-երկրորդ եւ երրորդ կարգինները, ընդհակառակը, շատ ցանցառ էին։ Մուտքը, հետեւաբար, նախանձելի ոչինչ չպէտք է թողած լինի խմբին։

Բայց եթէ նիւթական տեսակէտով Նաղէժդայի խումբը այդ երեկոյ գոհ լինելու լուրանք չունէր, ուրախ ենք կարծելու որ, գոնէ բարոյապէս, գանգատելու մեծ անիրք չպէտք է ունեցած լինի, ըստ որում, ներկայացումը, եթէ մանաւանդ հաշուի առնենք այն որ խումբը առաջին անգամն էր որ փորձում էր երեւալ Դիւմայի այդ բաւական շատ դժուար եւ բարդ պիէսի մէջ, ընդհանրապէս, կարելի է ասել անցաւ յաջող։ Խաղի անսամբլը (ամբողջութիւն) թողուց հասարակութեան վրայ գոհացուցիչ տպաւորութիւն։ Թէեւ չէ կարելի ասել որ խաղի նիւթը, վերցրած պարզի կիսաշխարհային եւ արեւելեան հասկացողութիւնների համար միանգամայն անըմբռնելի միջավայրից, ամբողջապէս մատչելի եղած լինի բոլոր հանդիսականներին, այնուամենայնիւ ակներեւ էր որ նա խորապէս ազդում էր նրանցից մի կարեւոր մասին վրայ։

Այդպիսի կտորներ, որոնցից է Կամելիազարդ Տիկինը եւ որոնք պարզեան բարդ, կնճռոտ եւ արեւելցու համար անմարսելի կեանքի կողմերն են արտացոլացնում, բաւական վտանգաւոր է դնել բեմի վրայ։ Այդ ասել չէ սակայն որ նրանք չպէտք է գրուին։ Որպէսզի նրանք օգտակարութիւն ընծայեն լսող հասարակութեան, անհրաժեշտ է սակայն որ նրանք նախ ըմբռնուին, իրենց իսկականութեամբ, ներկայացնող դերասանների կողմից, ապա ներկայացուին որքան կարելի է մեծ յաջողութեամբ։ Հակառակ պարագային, կարող են վնաս բերել։ Մարգրիտ Գոթիէի տիպը դժուար կարող է հասկանալի լինել, եթէ մաքուր, յստակ գոյներով դուրս չբերուին եւ չզատուին նրա մէջ թաքնուած եւ նրան բնական եղող անհատական բարձր, ազնիւ, անձնազոհութեան հասած իդէալական կողմերը՝ հոմանիների հաճոյքին ծառայող, նրանց փողով ապրելու դատապարտուած անբարոյականութեան ճանկերում բռնուած կնոջ յատուկ կողմերը — արդիւնք Պարիզեան հասարակական կեանքի պայմանների։ Ընդհանրապէս, բայց մանաւանդ որպէս արեւելեան կեանքին անմատչելի իդէալականութեան եւ անչափահասային սիրոյ հասկացողութիւնը մանաւանդ այդպիսի տիպի կընոջ մէջ։

Այս է պատճառը որ քան եւ խաղը իւր ամբողջութեամբ գոհացուցիչ տպաւորութիւն թողուց ներկայ եղողների վրայ, մեր ամենայնիւ կարծում ենք որ Մարգարիտ տիպը շատ շատերի համար մնաց անըմբռնելի, պրօբլէմատիկ։

Պ. Պապազեանը, որ թւում է նախանձով նուիրուած լինել իւր արուեստին, կարծում ենք որ անտես չի անի այս լուրջ կէտը եւ կ՚գնէ ուրիշ անգամի համար, այդ եւ նման խաղերը աւելի յաջող կատարման պայմանների մէջ։

Տիկին Յակոբեանը ընդհանրապէս կարելի է ասել որ լաւ տարաւ իւր դերը։ Նա մի քանի անգամ յաջողեցաւ բուռն ծափերի հետ արտասուքներ քաղել շատերի աչքերից։ Այնուամենայնիւ, խաղին մէջ շատ են նշմարւում անհարթութիւններ։ Վերջին գործողութեան մէջ, մեր կարծիքով, մինչեւ իսկ թոյլ էր։ Նրան անկարելի եղաւ յարգանքով, պատկառանքով ազդել հանդիսականներից ոմանց մէջ դէպի մի կին, որ իւր խոստումը կատարել ու համար եւ իւր պատճառով ամբողջ մի ընտանիքի հօր դժբաղդութեան պատճառ չ՚դառնալու համար, ինքնակամ յօժարել էր զոհել՝ ինչ իրա համար ամենաթանկն էր —Սէրը, այսինքն կեանքը։ Ուրախալի է սակայն նկատել որ Տիկինը ժմնասումից այս կողմը արած է զգալի յառաջդիմութիւն։ Նրա լալկանութիւնը, նրա դէկլամացիական չեչալը, արդիւնք կեղծ կլասիկ դպրոցի, զգալի չափերով անհետացել է։ Նա այժմ խօսումէ։ Անհասարակ Տիկինը շնորհալի երեւցաւ շաբաթ երեկոյեան խաղում եւ յոյս է ներշնչում որ աւելի էլ առաջ կգնայ։

Պ. Պապազեանը, առանց տարակոյսի, կլլոնը ներկայացաւ խաղին։ Նրա խաղը անհամեմատ աւելի հարթ է։ Խօսուածքը, շարժումները, շեշտերը անհամեմատ աւելի արուեստագիտական են։ Պ. Երամեանը նոյնպէս բաւական յաջող տարաւ մօրժ Արմանի դերը։ Պ. Մանուկը նոյնպէս վատ չէր, միայն պէտք է նկատել որ նա շատ էր գոռում, եւ երբ նա գոռում է, դա շատ անախորժ է հնչում ականջի, այդ պէտք է նա գիտենայ։ Օր. Վեհանոյշի վերայ նոյնպէս անկարելի է չտեսնել յառաջդիմութիւն. աւելի համարձակ աւելի աշխոյժ, աւելի տիրած բեմին։ Բայց մենք կարծում ենք որ նրա ժանրը աւելի կատակերգականն է։ Տիկին Պայծառը միշտ յայտնւում է իւր մտածուած, հասկացուած եւ փորձ խաղով։ Ամենամանր պարագաներում իսկ նկատելի է նրա արուեստին մէջ եփուած լինելը։ Պ. Յակոբեանի դերը աննշան էր սակայն մենք կարծում ենք որ նա շատ է յարմարւում հակառակորդի դերերին եւ միում է միշտ խումբի կարեւոր լրացուցիչներից մին։

Եթէ դրաման մեզ թողուց գոհ տպաւորութեան տակ, նոյնպէս չմնացինք սակայն կատակերգութեան նկատմամբ, եթէ կարելի է այսպէս անուանել այդ վերին ծայր անհամ, անմիտ օյինբազութիւնը։ Չենք հասկանում ինչ առանձին հաճոյք կայ մշտապէս միմեանց թակելու մէջ, հասարակութեան առաջ, եղան փամփուշտով։ Մենք կարծում ենք որ կատակերգութեան օբեկտիվը անպայման խնդացնելը չէ. այլ վեր հանել ընկերային կեանքի խնդացնող կողմերը։ Դրամա եւ կատակ-բոլորն էլ անպայման պէտք է ցոլացնեն կեանք եւ միտք եւ պէտք է ծառայեն ոչ ուրիշ բանի բայց միայն եւ միմիայն հասարակութեան մտաւոր եւ բարոյական կրթութեան։ Լաւ կլինէր որ միանգամ ընդ միշտ Պ. Պապազեանը հրաժարուէր այդպիսի անիմաստ խաղերի եւ ներկայացնելութիւն դնէր դրամի եւ կատակի միջեւ։ Միթէ պակասում են լուրջ եւ իմաստալից կատակներ։ Այդ կարգի խաղերը միայն փճացնելու կարող են ծառայել թատրոնական ճաշակը եւ՛ հասարակութեան մօտ եւ իրենց դերասաններից մօտ։

Երկու խօսք էլ հասարակութեան եւ վերջացնենք։

Եթէ ուրախալի էր տեսնել հասարակութեան մէկ կարեւոր մասի վերայ, ներկայացման սկզբից մինչեւ վերջը, պահուած օրինաւոր, կիրթ եւ ուղիղ նիստ ու կացը, նոյնը չենք կարող ասել սակայն մի ուրիշ ոչ նուազ կարեւոր մասի համար։ Խօսք, գոռոց, անտեղի ծիծաղ, հեհոց, անպակաս էին եւ խանգարում էին ուրիշների հանգիստը եւ ուշադրութիւնը։ Սաստիկ անախորժ էր, ամենայն դէպս տեսարաններում, երբ ակամայ մարդի աչքերից արտասուք է ուզում վազել, տեսնել մի քանի խանգարող տարրերի անտեղի քրքիջը։ Անհասարակ լաւ չեն պահում իրանց թատրոնում։ Այդպէս չէ կարելի։ Ինչու եմ կարծում շատերը որ մարդիկ փողին վճարում, որպէսզի գնան թատրոն եւ իրենց անտեղի, անհաճոյ, անհամ կատակներն ու երեսներն նոյնիսկ անվայելուչ արախօսութիւնները լսեն։ Նկատում եւ ք կրթութեան պակասութիւն։

Հ. Խ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խարբերդէն «Կոչնակ»ի ուղղուած մասնաւոր նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կ՚ուտայ այն բանտարկեալներուն վրայ, որոնց մասին արդէն ժամանակին գրուած է լրագրիս մէջ։

«Բանտարկեալներուն վճիռներ Շաբաթ օրը արուեցան։ 43 բանտարկեալներէն 28ը ազատ արձակուեցան։ Մնացեալներէն երկու Գարահիսարցիներ՝ մահուան դատապարտուեցան։ Խեղճ Սէմէրճեանը՝ որուն տանը մէջ հրացաններ գտնուեցան եւ որ ցկեանս կալ է, գի ոստիկանները զայն բարձր պաշտօնէ մը վար ձգած են 15 տարուայ անտարկութեան վճիռ ընդունեց. վեցը եօթնական եւ ուրիշ վեց ալ հնգական տարուայ բանտարկութեան վճիռ ընդունեցին։ Դատարանը, իմ հասկացածիս նայելով՝ ուրախութեամբ պիտի ուզէր որ ուրիշներ ալ ազատ արձակէր, բայց յուզում յառաջ բերելէ կը վախնար։ Կ՚ակնկալուի որ տասնըհինգ դատապարտեալներէն շատերը ազատին Կ. Պոլսոյ դատարանին միջնորդութեամբ, ուր անոնց դատերը պիտի վերաքննուին»։

—Փարիզի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան տարեկան երեկոյթը տեղի ունեցեր է Մարտ 19 իրիկունը։ Փարիզի հայ գաղութին պատկանող ընտանիքներէն զատ, բազմաթիւ Ֆրանսացի ընտանիքներ եւ նշանաւոր անձնաւորութիւններ ալ կը գտնուէին հոն։

Նախ նուագահանդէս մը տեղի ունեցեր է, իսկ կէս գիշերին պարահանդէսն սկսեր է։

Առաւօտեան ժամը 2ին բոտ ալ վիճակահանութիւն մը քաշուեր է։

Երեկոյթին ու վիճակահանութեան զուտ շահը 4000 ֆր.ի չափ եղած է, ըստ «Անահիտ»ի։

—Մեծ հաճոյքով կը կարդանք «Ձայն Հայրենեաց»ի մէջ, որ Ուսթրի Հնչակեան Տիգրանեանները, Մարտ 27 ի կիւրակէ իրիկունը, հայրենասիրական երեկոյթ մը տուեր են, ուր ատենախօսեր են Տիկնայք Հրանոյշ Ալեքեան եւ Երէցեան, ինչպէս նաեւ Տ. Սիսուրեան Պարթեւեան։

Նոյն առթիւ Տիկին Ալաղեան, յօգուտ յայժ ողբացեալ Զէյթունի եւ Մխոյի որբերուն, բացեր է հանգանակութիւն մը, որ յաջողած է, քը 100 տոլարէ քիչ մը աւելի եղեր է։

Հայրենասէր Տիկնանց ուղղեն ազնիւ ձեռնարկը ամէն գովասանքէ վեր է։

«Արմէնիա» լրագրէն կ՚արտատպենք հետեւեալը։

«Ֆրանսայի Սարթ ա Նահանգի լրագիրներին մէջ ուրախութեամբ կը կարդանք թէ նոյն նահանգի Լա Պաչօժ քաղաքին մէջ իր բնակութիւնն հաստատած Վանեցի Տիար Տօքթէօր Գրիգորիս Աղաւնեանին՝ զինք հիւրընկալող երկրին իբրեւ բժիշկ մատուցած ծառայութիւններն այն աստիճան գնահատուեր են որ տեղացիներին խնդրանքով, արժանացեր է իբրեւ Ֆրանսայի երկրացի ընդունուելու եւ ըստ այնմ քաղաքական ամէն իրաւունքներ վայելելու։ Իր այդ նոր կացութիւն հաստատող հրամանագիրը, որ վաւերացուած է ներքին գործերի նախարարութենէն եւ Ֆրանսական Հանրապետութեան նախարար Տ. Լուպէէն, ստացած է Մարտ 5 ին։»

Կը ցաւինք միայն թէ յարգելի Տօքթէօրը՝ հայկական կեդրոն մը չէ ընտրած իբր ասպարէզ իր այդքան եռանդուն եւ համակրելի գործունէութեանը, որուն այնքան պէտք կայ։

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ

Ննմուռանալի Մխօ-Շահէնի, Զէյթճեանի եւ Շիրուանի խորհրդաւոր պատկերները կրող այս Օրացոյցը՝ զոր պէտք է ամէն զգայուն հայ ունենայ իր սենեակին մէջ, կարժէ 60 սանդիմ։

Ունենալ փափաքողները դիմեն առ

Յ. Կ. Ճանկիւլեան

Վառնա

ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

ՎԵՆԻԻՍ

Այս ներկը սքանչելի է իր տեսակին մէջ. երբէք չը քիմաւորիր մորթը եւ գործածութիւնը խիստ դիւրին է։

Հինգ Ֆր. ի փոխարէն կարելի է ստանալ Տիար Ս. Զարգհանէլեանէ։

Վառնա

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻՒՐՔԻԱ

Սթամպօլ 5 Ապրիլ

—Սէլանիքտէն ճաղըլտըղըընա կէօրէ, Մաքէդօնիա բոլահամ էճնէպի մէմուրլարը Սէլանիքէ վասըլօլտուքլարընտա,հիւքիւմէթ մէմուրլարը վէ ահալի Թարաֆընտան դայէթ չաչաալը սուրէթտէ գապուլ օլընմըշլարտըր։ պու մէմուրլարըն վիրիւտի ահալիի զիատէսի իլէ մէմնուն իթմիշ տիր։

Սթամպօլ 2 Ապրիլ

—Ժանտարմա քօմանտանը Իթալիալը Ժէնէրալ տը Ճօրճիօ,տիւնքի կիւն հէր նէ գատար էլըտըղ սէրայընա կիթմիշ իսէ, Սուլթան Թարաֆընտան հուզուրա գապուլ օլընմամըշ։ եալընըզ սէլամը չահանէյէ մահզար օլապիլմիշ տիր։

—Մանասթըրտան վէ Սէլանիքտէն հապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ աֆֆը շահանէյէ մահզարօլան400 պուլկար մահպուսլարը ազատ օլմուշլար։

Սթամպօլ Ապրիլ 3

—Ժանտարմա գօմանտանը Ժէնէրալ տը Ճօրճիօ, Սէլանիքէ պու կիւն հարաքէթ էթտի։

Սթամպօլ Ապրիլ 3

Պու կիւն սէլամլըք ալիսինտէն սօնրա Պուլկար մասլահաթկիւզարը միւսիւ Նաչէվիչ հուզուրու շահանէյէ գապուլ օլընմըշ տըր։

Սթամպօլ Ապրիլ 3—

—Սասուն էրմէնի չէթէ րէյիսի Անտրանիկլէ օլան մուխապէրաթ չիմտիյէ գատար սէմէրէսիզ գալմըշ տիր։

Սթամպօլ Ապրիլ 3.

—Պուլկար մահպուսլարը Էտիրնէ վիլայէթինտէ տախի սէրպէստ պրագըլմաքտա օլտուղու հապէր վէրիլիյօր։ Ինչպու ումումի աֆֆը չահանէ եալընըզ կէչէն օն այ զարֆընտա Թութուլուպ մահպուս իլքա օլունան բօլիթիքա միւճրիմլէրի իչին տիր։ լաքին սատաքաթտա պուլունմալարը իչին եէմին էթմէյէ մէճպուր օլուպ ,բօլիսիանըն ինազարէթինէ հիւրր գալաճագլար։ աֆֆը չահանէ սատուր էտէր էթմէզ, պուլկարլար միանընտա մէռտէբէթլէ թէլաքքը օլունմըշ իսէ Թիւրքլէր վէ րումլար միանընտա Թէսիւֆէ մուճիպ օլմուշ տըր։

Սթամպօլ Ապրիլ 3.

Պուլկար մասլահաթկիւզարը միւսիւ Նաչէվիչ հուզուրու շահանէյէ գապուլիյէթինտէ իքի հիւքիւմէթ պէյնինտէ տօսթանէ սուրէթտէ պուլունմաքլըք իչին իքի Թարաֆտան Թէէմինաթ վէրիլմիշ տիր։

Սթամպօլ Ապրիլ 3.

Պուլկար հիւքիւմէթի իլէ իմզալանմըշ մուգավէլէյէ իթթիֆաքըն պուլունտուղու մէսէլէլէրտէն պիրի Թիւրքիա հիւքիւմէթի աշքեարտա ճէզայի մուճիպ գապահաթլէրտէ պուլունմուշ օլան իմզալանմըշ ...

տէն,Թիւրքիա հիւքիւմէթի ասկէրի տաղըլթմաք էֆքեարընտա պուլունըյօր, վէ իլք պահարտա չէթէլէրին Թէքրար ըսեանը ճիւրէթ էթմէյէճէքլէրի իւմիտ օլընըյօր։

Չէթինէ Ապրիլ 3.

Ճ.քօտրա կէօլիւնտէ պուլըք ավլամաք իչին Թիւրք վէ խըրխաթիանլարըն պէյնլէրինտէ Վրանչա քէօյիւնտէ պիր միւսատէմէ վուգու պուլմուշ. տօքուզ քիշի եարալանմըշ, Ինչպու եարալըլարըն պէշի շիրիւթիան օլուպ հաթթա պիրիսի տէ վէֆաթ էթմիշ տիր. Քարատաղ վէ Րուս քօնսիւլլէրի տէ հօլ ասկէր սէվքի իչին Թիւրք հիւքիւմէթինէ պիլտիրմիշ տիր։

Ճ.քօտրա մէհաճիրլէրի պու հավալիսի իչլերինտէ միւսէլլահ օլարաք Վրանչա, Քրա Թիքօս վէ սայըր քէօյլէրի Թէհտիտ էթմէքտէտիրլէր։ Ումում քօնսոլոսլէր վալի բաշայա պիրէր նօթա կէօնտէրտիլէր պէհէմահալ ըսեանը Թէսքին էթսէք իչին, 42 քիշի տէվքիֆ օլընտըլար։

Սթամպօլ 5ապրիլ

Պիթլիս վալիսինտէն պու Թէլէկրաֆ իշար օլընտըղընա կէօրէ էրմէնի չէթէ րէյիսի Անտրանիկ Մուշ էրմէնի մուրախխասը Թարաֆընտան Թէքլիֆ օլունան շարթլարը գապուլ էթմէմիշ տիր. Ինչպու շարթլարը պիրինճիսի Թէրք սիլահ մէսէլէսի տիր. Թէքրար վալի պիլտիրտիկի է կէօրէ, էրմէնի չէթէսի տէս պիր գըմը հէ ճ սանճաքտա պուլունան էրմէնի-Քիւրտ իւչ քէօյլէրի աթէշէ վիրուպ խարապ էթմիշ տիր, սէպէպի իսէ քէօյլիւլէր Անտրանիկին Թէքլիֆլէրինի րէտտ էթմիշլէր տիր։ Քէզա Պիթլիզէ 4 սաաթ մէսաֆէտէ պուլունան պիր քէօյ պասուպ 30 ատէտ Թիւրքլէր Թէլէֆ էթմիշ տիր։

Եըլտըզ Թարաֆընտան Օրման եա Բաթրիք հազրէթլէրինէ էմր օլունմուշ քի Թէքրար Մուշ էրմէնի մուրախխասը վասըթասըըլա Անտրանիկէ Թէվասուտ օլունսուն պիր տահա պու խօլտա զուլումլարը իճրա էթմէմէք իչին։

Սթամպօլ Ապրիլ 5

—Սթամպօլտան պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, կէչէն ահ է Մօնասթըր վիլայէթինտէ պուլունան չէթէլէրին րէիսլէրի Կրուէֆ, Լօզանչէֆ վէ Սավարէֆ,բօլիթիք մէմուրլարըն վասըթասը ըլա հիւքիւմէթէ տէխալէթ էթմէյի արզու էթմիշլէր, հիւմի Բուշ տախի օնլարըն Թէքլէֆինի գապուլ էթմիշ տիր։ Ինչպու չէթէ րէիսլէրի աֆֆը շահանէյէ մահզար օլաճագլար, լաքին Թիւրքիա Թօփրաղընտա իգամէթ էտէմէյէճէքլէր տիր։

**պու կիւնքի «Ցնէվնիք» պու հավատիսի եալանա չըգարըյօր։

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ

Լօնտօն 4 ապրիլ

Ամիրալ Թօկօ Թարաֆընտան Ճաբօն հիւքիւմէթինէ կէօնտէրիլէն պահրի սօն միւսատէմէնին բաքօրթ օնըն սուրէթի տիր. մարտ այըն 30 ճը կէճէսի Բօրթ Արթուրա պիր հիւճում Թասավվուր օլընտը. պիզիմ զըրհլըլարըտան Ֆօրիօմարօ վէ սայըր վաբօրլար, րուսլարըն էլէքթրիք ըշըղընտան կէօրիւլմէյերէք Բօրթ Արթուրըն լիմանըն էօնիւնէ վասըլ օլարագ,պիր քաչ էէրտէ տօնիզ ալթընտա լաղըմլար վազ իտէպիլտիք ։ շաֆաքտա պիզիմ Թօրբիտօ տօնանմասը, րուսլարըն պիր քօնթրաԹօրբիտօրա Թէսատիւֆ իտէրէք օնը տէրհալ դարգ իթտիլէր Թայֆալարտան հիչ պիրինի գուրթարամատըգ. հէփիսիտէ պօղուլտուլար, սապահըն սաաթ 8 ինտէ րուս տօնանմասը պիզէ քարշը աթէշէ պաշլատը պու մուհարէպէտէ իշթիրաք իտէն Բէտրօ Բավլօվսքի, Նօվիկ, Տիանա վէ Բօլթա նամ զըրհլըլարը ըտը. պիզ քաչմաք նիւզիւ կէօսթէրէրէկ կէրի չէքիլմէյէ պաշլատըգ, րուս տօնանմասը պիզիմ կէրի չէքիլմէմիզտէն [խաթիֆատէ իթմէք իստէյէրէք իլիմանտան տըշարը չըգտուպ 15 միլ չարգա տօղրու իլերիլէտիլէր, լաքին օ անտէ Թէլսիզ Թէլէկրաֆ վասիթասը իլէ պիզիմ սայիր տօնանմամըզա պու խատա հէչէն հապէրի պիլտիրիպ իմտատըմըզա եէթիշտիլէր, րուսլար պիզիմ գուվվէթլի տօնանմամըզը կէօրիւնճէ չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուլար. իշթէ օ վագըթ Բէտրօ Բավլօվսք պիզիմ վազ իթտիկիմիզ լաղըմլարըն պիրինէ Թէսատիւֆ իտէրէք պէր հավա օլտը. տիկէր պիր զըրհլը տախի րէք Ֆէնա հալտէ զէտէլէնտի, Րուսլարտան պիզէ հիչ պիր զիանը տօքունմատը ։

—Բարիզտէ Թապ օլունան Էքլէր կազէթասըն եազըղընա պինաէն Մաքարօֆըն էէրինէ Թային օլունան գարատէնիզ տօնանմասը ամիրալ Սքըրիտլօվ Աքսայի Շարքա էէթիշմէնճիյէ գատար, Բօրթ Արթուրտաքի Րուս տօնանմասընա լիմանտան տըշարը չըգմամագ իչին բէթրսպուրկտան էմր վէրիլմիշ տիր ։

—Դարպ ու Թէլէֆ օլունան Բէտրօ բավլօվսք զըրհլը 50 միլյոն ֆրանքա մալ օլմուշ տըր ։

Սթամպօլ 6 Ապրիլ.— Մուշ վալիսինտէն պա Թէլէկրաֆ Սասունտամա իշար օլունտուղունա նազարէն, Սասուն ճիվարընա կէօնտէրիլմիշ օլան Թիւրք նիզամիէ ասկէրի ՁԱնտրանիկին գուվվէթլի չէթէսի Թարաֆընտան մուհասէրէ օլմուշ, ասկէրլէրտէն չօքլարը Թէլէֆ օլուպ, պաքը գալան ասկէրին հալի բէք Թէհլիքէլի տիր։

Սթամպօլ 6 Ապրիլ,— Էրմէնի Քաթօլիկ Բաթրիկի վէ կաթողիկոսը Էմմանուէլ հազրէթլէրի պու կիճէ Նիւզիւլ խաստէթ իտէրէք վէֆաթ իթմիշ տիր։

Լօնտօն 5 Ապրիլ— Բօրթ Արթուրըն սօն հիւճումընտա Ճաբօնիալը պիր արայըճը սէֆինէ Թայֆալարը իլէ պէրապէր դարք օլմուշ տիր։

«ԶԳ.»

Ինչպէս Իրաւունք լր. գիրը, նոյնպէս եւ Պօլսոյ «ԼՈՅՍ» շաբաթաթերթը կը ծախուի Սասունի սրճարանին կից ծխավաճառին խանութը ։

Փափաքողք դիմելու են հետեւեալ հասցէին ։

Վ. Բիւչիւկեան Ծխավաճառ

մուսալլա Վարնա

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ԹԻԱՏՐՈՆ Ա. հատոր (162 էջ) 1 ֆր.

« Բ. « (433 էջ) 2 ֆր.

ՆՈՐ ՆՐԳԱՐԱՆ կամ ՄՐՄՈՒՆՋ ՀԱՅԿԱԿԱՆ երկրորդ անգամ տպագրուած եւ ճոխացած. Գին 1 ֆր.

ՆԷՅԱ Կը պատկերացնէ Պուլկարներու նիստ ու կացը ու Թուրքերէ կրած տառապանքը անոնց ազատութենէն առաջ. Գին 50 սանթիմ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁՈՀԵՐ Պատկեր մը Ծաճկահայաստանի իրական կեանքէն ։ Զեղչեալ գին 1 ֆր.

Այս գրքերը ստանալու համար դիմել ՎԱՌՆԱ «Իրաւունք»ի խմբագրութեան

ՊՈՒՐԳԱՍ Տ. Օննիկ Փափազեանի եւ Տ. Յ. Պիպէռճեանի

ՔՕՆՍԹԱՆՑԱ Տ. Սիսակ Մէլիքեանի

ՇՈՒՄԵՆ Տ. Կարապետ Երզնկացեանի

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻԱ Տ. Ստեփան Մազմանեանի

ՌՈՒՍՏՐ (Ամերիկա) Տ. Յակոբ Ֆրանգեանի

ՊՈՍԹՈՆ Տ. Ա. Ասքանազի

ՓՐՈՎԻՏԷՆՍ Տ. Մ. Տէր Պօղոսեանի

ՖԻՉՊՈՒՐԿ Տ. Կ. Մարութեանի

ԹԻՒՃՃԱՐՈՒՅԷ

ՎԱՌՆԱ, 20 Մարտ

ՉԱԽԻՐԷ

ՊՈՒՂՏԱՅ

Վակօն	54–59 լիպ.	9–50/11––
Արապա	52-60 լիպ.	9–/11-20

ԱՐՓԱ,

Վակօն 100 քիլօ	8.40/ 8.60
Արապա 42-45 լիպ.	4 80 5-0
ՃՈՒԼԱՖ արապա 33/36 լպ.	4,20/4,80
Վակօն 100 քիլօ	9.50/9–60
ՖԱՍՈՒԼԵԱ 100 քիլօ	15/16–
Արապա 100 քիլ.	14–16
ՏԱՐԸ արապա 57/59	5,80 6,00
ՔՕԼԶԱ արապա	8–80/10–10
ՄԻՍԻՐ վակօն	6. 50-6. 60
ՉԱՎԴԱՐ արապա	6.––6.20
« վակօն	6.40/6.90

Կիւնտէ 30 –40 վակօն վէ 80–100 արապա կէլմէքտէ վակօն մուամէլէսի նաբօլէօն 20 ֆր. արապա մուամէլէսի նաբօլէօն 20 80.

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

Նաբոլէօն 20, 65 ֆրանք

Օսմ. լիրասը 22, 85 ալթուն ֆրանք

ՊԱԶԱՐԻՅԷ

Վարնա բիացասընտա պազգալիյ մալլէրին պու կիւնքի ֆիյաթը, ալթուն ֆրանք իլէ ։

ԳԱՀՎԷ	1,80/2,–
ՇԷՔԷՐ նէմցէ	61
ՇԷՔԷՐ [քէսմէ] սանտըգ	31,80
ԲԻՐԻՆՃ Ֆիլիպէ չուվալը	39,–
» Ճաբօն »	38,–
» Ինկիլիզ »	26.–
» Րիզօն »	54 ֆր.
ԿԱԶ սանտըղը	10.20
ԶԷՅԹԻՆ եաղը քիլօ	80–90
ՍՈՒՄՈՒՐԹԱ 100 ատէտ	4,20–60
ԳՈՒՐՈՒ իւզիւմ	26

Одговорникъ А. Курбетиянъ

п"Взаечатницаимность„ — Варна.